

Упражнение считается освоенным, если при выполнении с закрытыми глазами дети выполняют его 5 раз подряд без ошибок.

Результаты проведенного исследования с использованием элементов здоровьесберегающих технологий, свидетельствуют о положительной динамике показателей умственной работоспособности: увеличении объема внимания на 10 % ($p < 0,05$), концентрации внимания на 12% ($p < 0,05$), переключаемости – на 10% ($p < 0,05$), увеличении показателей оперативной памяти на 30% ($p < 0,01$).

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННЫХ ИСТОЧНИКОВ:

1. Ермаков В.П. Развитие, обучение и воспитание детей с нарушениями зрения. Пособие для учителя. /Ермаков В.П., Якунины Г.А. – М.: Просвещение, 1990. – 223с.
2. Григорьева Л.П. Психофизиология развития внимания у детей в норме и со сложными сенсорными нарушениями /Григорьева Л.П. Дефектология. – 2002. - №1. – С.3-13.
3. Хомякова О.В. Влияние аэробной нагрузки на уровень физического здоровья детей с нарушением зрения /Хомякова О.В., Сорокина Е.С. Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та психологія. Збірник наукових праць. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2010. – Випуск 15. – С.306-309.
4. Хомякова О.В., Штеренберг Е.С. Оценка уровня развития психофизиологических функций детей среднего школьного возраста с нарушением зрения /Хомякова О.В., Штеренберг Е.С. Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та психологія. Збірник наукових праць. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2012. – Випуск 21. – С.440-442.

УДК: 319.4/345

НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ НАВЧАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ІЗ ПОРУШЕННЯМИ ОПОРНО-РУХОВОГО АПАРАТУ

Чеботарьова О.В.,

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник
Інститут спеціальної педагогіки НАПН України

У статті представлено науково-методичні засади навчання молодших школярів, покладені в основу розробки нового стандарту початкової загальної освіти дітей із порушеннями опорно-рухового апарату. Розкриваються особливості розробки змісту навчання та корекційно-розвиткової роботи з учнями, які мають рухові порушення.

В статті представлені науково-методичні підходи к обучению младших школьников, взятые за основу при разработке нового стандарта начального образования детей с нарушениями опорно-двигательного аппарата. Раскрываются особенности разработки содержания обучения и коррекционно-развивающей работы с учащимися, имеющими двигательные нарушения.

The scientifically-methodical bases of educating of junior schoolchildren are presented in the article, fixed in basis of development of new standard of primary general education of children with violations of locomotorium. The features of development of maintenance of educating and correction-developing work open up with students, having motive violations.

Ключові слова молодші школярі із порушеннями опорно-рухового апарату, компетентнісний підхід, зміст навчання, корекційно-розвиткова робота.

Ключевые слова: младшие школьники с нарушениями опорно-двигательного аппарата, компетентносный подход, содержание обучения, коррекционно-развивающая работа.

Keywords: junior schoolchildren with violations of locomotorium, competitive approach, maintenance of educating, correction-developing work

Реформування змісту сучасної дошкільної та шкільної освіти в Україні обумовили зміни у системі спеціальної освіти, які сприяють забезпеченню оптимальних умов для розвитку особистісного потенціалу дітей з особливостями психофізичного розвитку, зокрема - з порушеннями опорно-рухового апарату, їхній соціальній адаптації та інтеграції у суспільство.

Поставленні завдання не можливо вирішити без розробки нормативно-правової бази, створення базової програми розвитку як для дітей дошкільного віку, так і удосконалення змісту освіти школярів із порушеннями опорно-рухового апарату з урахуванням їхніх психофізичних можливостей.

Слід зазначити, що змінилися пріоритети у напрямках вибору тієї чи іншої форми освіти. Якщо раніше замовником освіти виступала держава, то зараз законодавчо закріплено право батьків обирати заклад, в якому будуть навчатися їхні діти. Законодавчо підтверджено та гарантовано дітям з порушеннями опорно-рухового апарату можливість відвідувати спеціальні та загальноосвітні навчальні заклади.

Модернізація освіти школярів із порушеннями опорно-рухового апарату передбачає і створення умов для отримання психолого-педагогічного супроводу в освітніх закладах, максимально наближених до місця їх проживання. Однак

ці вимоги повинні включати наявність безбар'єрного доступу до школи, цілу низку пристосувань до особливих потреб дитини-інваліда, реалізацію організаційно-педагогічних умов (наявність підготовлених фахівців, спеціального навчального середовища, психологічної підготовленості дитячих колективів та їхніх батьків).

За останні 15-20 років зміст і цілі навчання в нашій країні, як і в країнах дальнього та ближнього зарубіжжя, кардинально змінились. І зазначимо, що виклик часу не лише в зміні принципів навчання, розробці нових навчальних методів та методик, а й переосмисленні концептуальних підходів до навчання та виховання дітей із порушеннями опорно-рухового апарату розвитку.

Важливим є не тільки як навчати, а й розуміти чому навчати та для чого. Соціально-економічні зміни в суспільстві обумовлюють зміни ринку праці, тому ми повинні дати школярам із порушеннями опорно-рухового апарату такі знання, вміння, які допоможуть їм бути незалежними та самостійними у дорослому житті, тобто сформуванню необхідну життєву компетентність.

Саме компетентнісний та особистісно орієнтований підходи покладено як в основу базової програми розвитку дітей дошкільного віку із порушеннями опорно-рухового апарату, так і в основу нового проекту стандарту початкової загальної освіти дітей з особливими освітніми потребами (2012р.).

Зазначимо, що успішне впровадження нових науково-методичних підходів навчання дітей залежить від взаємодії та активності команди фахівців, науковців, практиків, батьків, громадських організацій, які опікуються даною проблемою.

Отже, новий проекту стандарту початкової освіти учнів із особливими освітніми потребами, зокрема, - для молодших школярів із порушеннями опорно-рухового апарату,- було розроблено з урахуванням розроблених Концепції навчання молодших школярів з порушеннями психофізичного розвитку, основних положень освітнього стандарту (2004р.), нового стандарту початкової ланки освіти для загальноосвітніх навчальних закладів (2012р.), а також з урахуванням нових науково-практичних досліджень з галузі корекційної педагогіки та спеціальної психології щодо навчання та виховання школярів із порушеннями опорно-рухового апарату.

Аналіз практики навчання молодших школярів з порушеннями опорно-рухового апарату свідчить про значні труднощі навчання даної категорії у системі спеціальної освіти. Зокрема, це обумовлено широким діапазоном порушень, наявних у таких дітей, ускладненням контингенту учнів спеціальних шкіл, в яких навчаються діти з порушеннями опорно-рухового апарату та інтелектуальними порушеннями.

Частина дітей з легкими порушеннями психофізичного розвитку йде із спеціального освітнього простору у загальноосвітнє середовище масової школи. На фоні переміщення частини дітей в масову школу, в спеціальній школі збільшується відсоток дітей зі складною структурою порушення, які не можуть засвоювати цензовий рівень освіти. Серед контингенту учнів переважають діти з розумовою відсталістю та затримкою психічного розвитку, в той час як зменшується частка дітей, яка навчається за загальноосвітньою масовою програмою. Особливі труднощі виникають у роботі з дітьми із ДЦП (дитячим церебральним паралічем) та легкою чи помірною розумовою відсталістю, з аутистичними проявами, які потребують психолого-медико-педагогічного супроводу, розробки нових освітніх корекційно-розвивальних програм, що відповідатимуть можливостям даної категорії дітей.

Отже, особливості пізнавальної діяльності, емоційно-вольової сфери та особистості в цілому дітей із порушеннями опорно-рухового апарату (особливо школярів з ДЦП), які виявляються у нерівномірному диспропорційному темпі розвитку, а також якісній своєрідності формування психіки, детермінують змістове наповнення навчально-виховної роботи у спеціальних закладах для дітей із порушеннями опорно-рухового апарату.

На виконання Закону України "Про загальну середню освіту" та з метою підготовки нової редакції Державного стандарту початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами, удосконалення змісту та структури початкової ланки освіти, за Наказом Міністерства освіти та науки України було затверджено робочі групи з розроблення проекту нової редакції Державного стандарту початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами, зокрема,- для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату, до якої увійшли науковці Інституту спеціальної педагогіки, Інституту корекційної педагогіки та психології НПУ імені М.П. Драгоманова, представники Інституту інноваційних технологій та змісту освіти, педагогічний колектив спеціальної школи-інтернату №15 . Скерувало роботу нашої групи Міністерство освіти і науки України, яке проводило робочі засідання творчих колективів з розробки вказаного стандарту.

Отже, Державний стандарт початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами розроблено з урахуванням особливостей навчально-пізнавальної діяльності учнів початкових класів з особливими освітніми потребами, визначає зміст початкової загальної освіти, який ґрунтується на загальнолюдських цінностях та принципах науковості, полікультурності, світського характеру освіти, системності, інтегративності, єдності навчання і виховання на засадах гуманізму, демократії, громадянської свідомості, взаємоповаги до різних культур в інтересах людини, родини, суспільства, держави.

Цей Державний стандарт розглядається як невід'ємна складова Державного стандарту початкової загальної освіти і є базовим інструментом реалізації конституційного права на освіту дітей з особливими освітніми потребами.

Державний стандарт визначає оптимальний зміст та обсяг навчального навантаження для дітей з особливими освітніми потребами, зокрема - для дітей із порушеннями опорно-рухового апарату, у поєднанні з відповідною корекційно-розвитковою роботою; рівень загальноосвітньої підготовки школярів, з урахуванням індивідуальних особливостей.

В основу Державного стандарту початкової загальної освіти дітей з особливими освітніми потребами покладено особистісно орієнтований, компетентнісний та соціокультурний підходи.

У державному стандарті, який є нормативно-правовим документом, встановлено державні вимоги до змісту навчання дітей з порушеннями опорно-рухового апарату та визначено державні гарантії здобуття ними початкової освіти. У документі зазначено, що такі діти потребують створення спеціальних умов для навчання і виховання.

Однією з важливих умов є проведення корекційно-розвиткової роботи – комплексу заходів з системного психолого-педагогічного супроводу дітей з порушеннями опорно-рухового апарату, застосування корекційних методик, спрямованих на розвиток фізичної, пізнавальної діяльності, емоційно-вольової сфери, мовлення, особистості дитини в цілому.

У цьому Державному стандарті визначено специфіку навчання дітей з особливими потребами з урахуванням особливостей їхнього розвитку та засвоєння навчального матеріалу з кожної освітньої галузі: «Мови та літератури», «Здоров'я та фізичної культури», «Математики», «Технології», «Природознавства», «Суспільствознавства», «Мистецтва».

Застосування інноваційних педагогічних технологій навчання, що спрямовані на формування життєвої компетентності у процесі навчання та реабілітації дітей як здатності використовувати здобуті знання і вміння у практичній життєдіяльності; адаптацію змісту початкової освіти відповідно до особливостей розвитку школярів з порушеннями опорно-рухового апарату та їхніх можливостей засвоєння навчального матеріалу, з максимальним використанням значного потенціалу рухової та пізнавальної активності – все це становить науково-методичні засади навчання молодших школярів з порушеннями опорно-рухового апарату.

Стандартизовані вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів з порушеннями опорно-рухового апарату є підґрунтям для розробки типових навчальних програм з освітніх предметів, сучасних підручників, розробки корекційно-розвивальних блоків занять з метою активізації компенсаторних систем та максимального розвитку школярів.

Забезпечення спеціальних шкіл навчальними програмами, підручниками, методичними посібниками та дидактичними матеріалами є нагальною потребою сьогодення. Існуючі навчальні програми потребують значного удосконалення з урахуванням особливостей психофізичного розвитку молодших школярів із порушеннями опорно-рухового апарату.

Впровадження Державного стандарту не означає підпорядкування навчального процесу жорсткому шаблону, а, навпаки, відкриває широкі можливості для педагогічної творчості, створення варіативних програм навколо обов'язкового змісту, різноманітних технологій навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Державний стандарт початкової загальної освіти (2011р) <http://www.mon.gov.ua>.
2. Детский церебральный паралич: лечение в школьном возрасте / Под ред. И.В. Добрякова, Т.Г. Щедриной. – СПб.: Издательский дом СПб; 2008. – 440 с.
3. Учебно-воспитательная работа в школе-интернате для детей с церебральными параличами / Сост. М.В. Ипполитова. – М.: Просвещение, 1986. – 111с.

УДК: 376-056.264.091.33:81

ДІАГНОСТИКА ФОНЕТИКО-ГРАФІЧНИХ УМІНЬ ТА НАВИЧОК У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ІЗ ФФНМ

Чередніченко Н.В.

кандидат педагогічних наук, доцент
Інститут корекційної педагогіки та психології
НПУ імені М.П. Драгоманова

Пелешенко О.С.

гімназія №59 імені О.М.Бойченка м. Києва

У статті висвітлена методика обстеження рівня сформованості фонетико-графічних умінь та навичок у молодших школярів із ФФНМ з метою виявлення механізмів фонемографічних помилок, що перешкоджають успішному опануванню грамотним письмом.

В статті освещена методика обследования уровня сформированности фонетико-графических умений и навыков младших школьников с ФФНР с целью выявления механизмов фонемографических ошибок, препятствующих успешному овладению грамотным письмом.

In the article the method of formation of surveys of phonetics - graphic skills with younger students FFNR to identify mechanisms fonemograficheskikh errors preventing the successful mastery of the principle of phonetic writing.

Ключові слова: фонетико-графічні уміння, фонемографічні помилки, лінгвістичні здібності, загальнофункціональні механізми мовленнєвої діяльності, слухові функції та операції.

Ключевые слова: фонетико-графические умения, фонемографические ошибки, лингвистические способности, общефункциональные механизмы речевой деятельности, слуховые функции и операции.

Key words: phonetic and graphic skills fonemograficheskije errors, linguistic abilities, general funktsyonalnye mechanisms of speech activity, auditory functions and operations.

Дослідження різних науковців та практиків (О.Гопіченко, О.Корнєв, І.Прищепова, О.Російська, І.Садівнікова, Н.Чередніченко, А.Ястребова) свідчать, що існують специфічні утруднення у навчанні учнів загальноосвітніх шкіл, особливо початкової ланки грамотного письма, обумовлене обмеженістю мовленнєвого досвіду школярів, недостатнім рівнем сформованості розумово-мовленнєвих операцій, дій, а також психічних функцій, які забезпечують засвоєння процесу письма.